

Nederland en het IASC

Martin Hoogendoorn

COLUMN

De verhouding tussen Nederland en het IASC¹ is ambigu. Nederland behoort tot één van de zes landen die aan de basis van het IASC heeft gestaan in 1973. Nederland heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de bestuurlijke werkzaamheden van het IASC en in diverse commissies die de International Accounting Standards (IAS) moesten voorbereiden. Nederlandse bedrijven behoren tot de grootste financiële sponsors van het IASC. En de Angelsaksische benadering van het IASC sluit sterk aan op de opvattingen in Nederland.

Maar, aan de andere kant, Nederland is in het internationale veld vrijwel onzichtbaar waar het betreft de openlijke naleving van de IAS. Diverse op verslaggevingsgebied minder ontwikkelde landen hebben de IAS direct overgenomen als de eigen nationale richtlijnen; de invloed van de IASC opvattingen in de RJ Richtlijnen is onmiskenbaar aanwezig, maar veelal niet erg duidelijk zichtbaar. In de periodieke nieuwsbrief van het IASC, IASC Insight, worden regelmatig positieve initiatieven van ontwikkelde landen in de richting van verdere naleving van het IASC weergegeven, zowel in de nationale wet- en regelgeving als vrijwillig door ondernemingen. Positieve berichtgeving over Nederland ontbreekt daarbij. Opvallend is in dit verband vooral Duitsland. Waar Duitsland in het verleden zelfs enigszins vijandig stond tegenover het IASC, wordt Nederland tegenwoordig in de publicitaire steunbetuigingen aan het IASC door de Duitse overheid en door het Duitse bedrijfsleven (bijvoorbeeld Bayer) voorbijgestreefd.

Hierbij is van belang dat het IASC onmiskenbaar bezig is met een zegetocht. De waarschijnlijke erkenning door IOSCO, de organisatie van beurstoezichthouders, betekent dat ondernemingen vanaf 1999 met een jaarrekening, opgemaakt

op basis van IAS, overal ter wereld beursnotering kunnen aanvragen, ook op Wall Street. Ook buitengewoon gewichtig is in dit verband de recente omarming door de EU van de IAS, hetgeen betekent dat er geen vrees hoeft te zijn voor een afzonderlijk niveau van wettelijk afdwingbare gedetailleerde Europese regelgeving. IASC will rule the world. Het wordt tijd dat Nederland zijn ambigue positie opgeeft en de bestuurlijke en financiële steun openlijk aanvult met een inhoudelijke steun. Daar ligt een taak voor het Koninklijk NIVRA, de RJ en, vooral, de ondernemers zelf.

Het NIVRA heeft in het verleden moedige pogingen ondernomen om de accountants te dwingen in de accountantsverklaring melding te maken van afwijkingen van IAS (zie Zeff, Van der Wel en Camfferman, 1992, p. 241 e.v. en p. 311 e.v.), maar heeft hiervan in verband met de niet-wettelijke status van IAS afgezien. De implementatie in Nederland is daarna volledig overgelaten aan de RJ. Ook heeft het NIVRA aanvankelijk alle standaarden letterlijk vertaald, maar is daar na enige tijd mee opgehouden. Hoeveel accountants hebben op dit moment exact zicht op de inhoud van IAS? Ik pleit niet voor een regelgevende rol van het NIVRA, maar wel voor het aanbrenge van een verbetering in de communicatie naar haar leden inzake het IASC. Dit kan door het opnemen van IASC-

Prof. Dr. M.N. Hoogendoorn is directeur bij Moret Ernst & Young Accountants, hoogleraar Externe Verslaggeving Universiteit van Amsterdam, onderzoeker Limperg Instituut en medewerker gebruikersdelegatie Raad voor de Jaarverslaggeving.

uitspraken in *De Accountant*, het geven van uitleg en van een toelichting op de toepasbaarheid in de Nederlandse situatie, het uitbrengen van een IASC-Checklist voor de jaarrekening, het bevorderen van het door ondernemingen toepassen van de IASC-standaarden, en, wellicht op termijn, het doen vermelden in de accountantsverklaring van niet in de jaarrekening zelf toegelichte afwijkingen (te zamen met afwijkingen van de RJ-Richtlijnen).

De RJ heeft in 1992 het Framework van het IASC letterlijk vertaald als het (ontwerp-) Stramien. Daarmee is aangegeven dat de grondslagen van IASC en RJ identiek zijn. Het is wenselijk dat dit meer dan voorheen tot uitdrukking komt in de RJ-Richtlijnen zelf. De recente steun aan IAS 32 over financiële instrumenten is in dit opzicht veelbelovend. Camfferman en De With (1996) schetsen in een recent artikel vier mogelijke toekomstscenario's voor de RJ, kortweg:

- 1 voortgaan op de huidige weg: zoveel mogelijk incorporeren van IAS in afzonderlijk herschreven RJ-Richtlijnen;
- 2 opheffen van RJ en vertalen van IAS door het NIVRA;
- 3 het door de RJ nog uitsluitend publiceren van kanttekeningen op de IAS;
- 4 het zich door de RJ nog uitsluitend richten op de verslaggeving van specifiek Nederlandse organisaties.

Geen van deze scenario's zou exact de mijne zijn. Naar mijn idee zou de RJ zich moeten richten op het zoveel mogelijk letterlijk overnemen van IAS, met het duidelijk aangeven en motiveren van afwijkingen en van eventuele aanvullingen. Afwijkingen kunnen mede betrekking hebben op het toepassingsgebied, waarbij bijvoorbeeld bepaalde 'disclosure' bepalingen voor kleine rechtspersonen niet van toepassing worden geacht. Daarnaast blijft de RJ zelfstandig Richtlijnen uitgeven op niet door het IASC geregelde terreinen, zowel voor bijzondere organisaties, als voor niet geregelde onderwerpen (zoals bijvoorbeeld het jaarverslag). Op deze wijze worden de IAS geïntegreerd in de RJ-Richtlijnen, en wel zodanig dat voor de gebruiker van de Richtlijnen de afzonderlijke eisen van het IASC en van de RJ uitdrukkelijk blijken.

En dan de rol van de ondernemingen. Ver-

nieuwingen in de verslaggeving die vanuit de ondernemingen zelf komen leiden tot een veel sterkere hechting dan wanneer de vernieuwingen van 'buitenaf' komen, vanuit de RJ of via het NIVRA vanuit de accountants. Daarom is een voorttrekkersrol van de grotere beursgenoteerde ondernemingen zo buitengewoon belangrijk. In het verleden hebben enkele beursfondsen in hun jaarrekeningen de naleving van IAS expliciet vermeld, maar deze praktijk is al lange tijd volledig verlaten. Zij moet nieuw leven worden ingeblazen. In een andere column (Hoogendoorn, 1995) heb ik betoogd dat naleving van de RJ Richtlijnen en vermelding daarvan in de jaarrekening een instrument van investor relations is. In internationaal verband geldt zonder twijfel hetzelfde voor de IAS, hetgeen leidt tot een betere toegang tot internationale kapitaalmarkten en tot lagere vermogenskosten.

Vermelding van naleving kan uiteraard niet zonder naleving zelf. Het moeten gaan activeren van goodwill (en het afschrijven daarvan binnen 20 jaar) is in dit verband wellicht het grootste obstakel, zoals Arnold en Van der Voorn (1995) op basis van empirisch onderzoek ook rapporteren. Maar daarbij is het de vraag hoe lang het direct afboeken van goodwill van het eigen vermogen in Nederland, los van het IASC, nog geacht wordt te kunnen leiden tot een getrouw beeld van vermogen en resultaat. De eerste grote ondernemingen zijn wat dit betreft inmiddels 'om' (Philips, KLM, Wolters-Kluwer).

Een ander groot obstakel zie ik vooralsnog in de bepaling dat cumulatieve omrekeningsverschillen bij afstoting of liquidatie van de deelneming in de winst- en verliesrekening moeten worden opgenomen. Juist voor Nederland, met de harde gulden en het internationale karakter en daarmee de omvangrijke negatieve omrekeningsverschillen, is deze bepaling buitengewoon nadelig voor de gerapporteerde winstgevendheid. Ook hier ligt verandering in het verschiet: met de invoering van de EURO zal de nadelige Nederlandse uitzonderingspositie ten opzichte van andere EURO-landen op dit punt in elk geval verdwijnen.

Op termijn staat voor mij vast dat naleving van de IAS en vermelding daarvan in de jaarrekening bij alle internationaal werkende beursfondsen in de wereld zal plaatsvinden. Het valt voor ons imago te hopen dat Nederland daarbij niet tot de 'late adopters' zal behoren.

LITERATUUR

- Arnold, C.A., en H.N.M. van der Voorn, (1995), Rapportering volgens de IASC-standaards, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, april, pp. 228 - 241.
- Camfferman, Kees, en Elbert de With, (1996), Raad voor de Jaarverslaggeving: een tijd van komen en een tijd van gaan?, *De Accountant*, januari, pp. 292 - 295.
- Hoogendoorn, M.N., (1995), Naleving van de richtlijnen, *Accounting Digest + Database*, nr. 1/2, p. 28.

Zeff, Stephen A., Frans van der Wel, Kees Camfferman, (1992), *Company Financial Reporting*, North Holland.

NOOT

1 Het IASC (International Accounting Standards Committee) is een orgaan dat is gericht op de mondiale harmonisatie van de externe financiële berichtgeving. Meer dan 80 landen zijn bij het IASC aangesloten.